



**سیستہمی رۆحی د ئیسلامیادا و
ستونین شہریعتی ئیسلامی**

نقیسین
د. محسن عبدالحمید

وہر گیران
ئدریس غازی

- پەرتوك: سىستەمى رۆجى د ئىسلامىدا و
ستوپىن شەرىئەتى ئىسلامى
- نقيسين: د. محسن عبدالحميد
- وه رگيران: ئدریس غازی
- راستفه كرن: محمەد عيسا هرورى
- بهرگ: ئەحمەد بیری
- هەژمارا سپاردنى: (2097)
- چاپخانه: زانا - دھۆك
- تیراز: (1000) دانە
- چاپا ئىكى: 2010

پیشگوئتا وەرگیري

ئەف نامیلکه وه کی ژ ناڤی وی دیار ژ دوو پشکان
پیکهاتیه: پشکا ئیکی بابه تی (سیسته می رۆحی د
ئیسلامیدا) بخوڤه دگریت، پشکا دووی ژ
بابه تی (ستوینین شه ریه تی ئیسلامی) بخوڤه
دگریت، پشکا ئیکی کورتتره ژ یا دووی، پشکا
ئیکی نیزیکی سیکه کا نامیلکی یه، و پشکا دووی ژ
ههردوو سیکین دی پیکهاتیه.

ئهم نزانین بوچی نڤیسه ری ئەف ههردوو بابه ته
کرینه د قی نامیکیدا، و وه کی دیار
ههقبه ندیه کا رۆن و ئاشکرا ژی دناقبه را واندا
نینه و نڤیسه ری ژی ئەگه ری قی چه ندی ژی دیار
نه کریه، و ههردوو بابه ت ژی پیکه نه گریداینه.

راسته ئەف نامیلکه ل سالا (1977)ی هاتیه چاپکرن و
تا راددهکی یا کهفنه، بهلی ب راستی کهفناتیا وی
چو ژ بهایی وی کیم ناکهت، نهخاسمه نفیسهری وی
یی ناقدار و بهرنیاس و خودان شیانه.

ژبه گرنگیا وان ههردوو بابهتین دقئ نامیلکیدا من
برپاردا وهگریمه سهر زمانی کوردی، چونکی ب
راستی ئەف ههردوو بابهته ههمی دهما د زیندی و
گرنگن و مه پیدقی پی ههیه.

من چو زیدهیی ل سهر نهکرینه، بتنی من وهگرپرایه
و ناق و نیشانیین ناقدا بو داناندینه چونکی نفیسهری
نهداناندینه و چو پیشکۆتن ژی بو نه نفیساینه لهوا
من ئەف پیشکۆتنه بو نفیسا و ئەف روئکرنه دان.

وهگرپ

ئىك: سىستەمى رۇحى د ئىسلامىدا

ئىسلام سىستەمەكى تەمامە بۇ ژيانى، يى گونجايە دگەل ھەبوونى، يى رىكەفتىيە دگەل فیتەتا مرۇفایەتیی. ئەف گۆتەنا ئاشکرا ژ ئەلیف بىتکین تیگەھشتە دینى مە یى ئىسلامیە بۇ ھەر ئىكى بیر و باوەرین وى بخوینیت، و ب ھویری سەحکەتە ئەحکامین وى، و کویر بچیتە د نەف تیگەھ و سىستەم و بەھا و رەوشت و سەرۋبەرین ویدا.

ئىسلام سىستەمەكى تەمامە بۇ ژيانى، چونكى لایین ژيانى ب خۇفە دگريت، و سەرۋبەرین وى چارەسەر دكەت، و ھندەك چارەسەرین ھویر و واقعی بۇ ددانیت كو وى ژ خواریاتی و سەرداچوونى بپاریزن، و كەفتنى د چالین بەرزەبوونیدا. ئىسلام گونجايە دگەل ھەبوونى چونكى یاسایەكە ژ یاسایین

كوب چورەنگان چىنابىت ھەقدىز بىت دگەل
ياساين ژيانى، چونكى ئەف چەندە ھەقدىزە دگەل
پاكيا خودى د ئافراندىن و رىكخستن و سەروبەركرنا
ھەبوونىدا.

ئىسلام رىكەفتىيە دگەل فىترەتا مروفايەتتى،
چونكى ئەو خودايى مروفا ئافراندى، و بەرھەقى و
پالدىر و ھەز كرىنە تىدا، ھەر ژ ئەزەلى د زانىنا
خو يا ئەزەلى يا تەمامدا دزانىت، چ تىشت مفاى
دگەھىنىتى، و چ تىشت خوارياتىين وى راست دكەت،
و چ تىشت وى دگەھىنىتە وارى تەناھىي، ژبەر قى
چەندى خودايى مەزن بو قى كرىارا گرىنگ، ھەندەك
سىستەمىن گونجاي و ھەقسەنگ داناندىنە ھەر
دەمى مروفا ژى دوىر كەفت ئەو مروفا ژ فىترەتى
دوىر كەفت، و كەفتە د ئارىشە و بەرزەبوون و
تىكچۇنىدا.

و ئەگەر ئەم ھویر بەرئ خو بدەینە ئیسلامی
وہک ھەمی پیکفە، دی بینین سیستەمەکی سەریخو
و خوراگرتیە، رازی نابیت بیته ژیکفەکرن و پارچە
پارچەکرن، و ب تەمامی پارچین وی بینە
ژبەریکفەکرن، چونکی د نافیکدانە و پیککرینە،
ھەر ھندەک ب ھندەکانفە د گریداینە د
ریکخستەکا جواندا.

بەئ فەکۆلەر بەرئ و نوکە رابووینە ب رۆنکرنا
سیستەمین ئیسلامی یین بەرفرەھ وەک ب جھئینان
بو یاسایا ژیکفەکرن تشتی پیکفە بو پارچین وی
یین دەستپیک، داکو ھەمی پارچە بینە زانین، و
چو پارچە ژ وان نەمین نەئاشکەرا دەمی ب
جھئینانی ل سەر رویدانان.

و ژ سیستمین ئیسلامی یین بهر فرده،
سیستمی ئیسلامی یی روحیه ئهقی دئیته
ههژمارتن وهکی دلی بو لهشی بهران بهر سیستمین
دی یین ئیسلامی. چونکی ئیسلامی فیایه مروقی
شهنگستهیهکی موکوم هه بیت، ژ وی شهنگستهیی
دهست پی بکتهت و ب هیز بهر ب وهرگرتنا
ههلویستین دورست د ژیانیدا ب هه می رهنگین
ویقه. و ئهف شهنگستهیه ژی پاریزکاریه (تهقوا).
ب ریکا وی (تهقوایی) باورهی راست دبیت، و
نهفس پاقر و تهنا دبیت، و دل تام دکهته شرینیا
پهرستنن بو په رستگاری راست، ئافراندهری
گهردوونی، و داهینانکاری هه می سیمایین هه بوونی.
و سیستمی روحی د ئیسلامیدا دقیت مروقی
بگه هینیه پاراستنا هه فسهنگیا تهمام د نافهرا

روح و ماده‌یدا، یان د ناقبەرا لایەنی خودایی و
دلخوازیا گیانەوهریدا، ئەفا تیکچونا وی دبیتە
ئەگەری ژ نافچون و خراببوونی. چونکی ئەف
هەردوو هیژە بەردەوام د هەفرکییدانە، فیجا هندی
شەنگستەیی روحی ل دەف مروقی یی ب هیژ و
کاریگەر و ئارمانجدار بیت، مروق دی ب سلامەتی و
دیتنەکا ناشکەرا ژ وی هەفرکیی دەرکەفیت، دی ل
سەر هەلووستی زال بیت، و دی زالگەهیی ل سەر
حەزین سەرداچونی ژی کەت و بەری وی راست و
دورست کەت، و دی فیترەتا پاقر بەر ب خیری
ئاراستە کەت.

و ئەف شەنگستەیی روحی یی پارێزکاری و
هەفسەنگیا دەروونی ژ بۆشایی نائیت بەلی خودایی
مەزن ژبو گەشتنا وی سیستەمی پەرستنی دانایە.

نفيث: زيړهفانيهكا بهردهوامه. و حسيبكرنهكا
رؤژانهيه، و پهيوهنديهكا بلنده، و هزركرنهكا كويره
د نهينين ههبوونيدا، و سوپاسيهكا بهردهوامه ل
سهر كهردما ئافرانندن و ژيانئ، و رحهتیه بو
دوودليا وژدانئ، و پافزكهرد بو ههمي نيشانين
نهساخيپ دهر وونئ ئهفپن ئهفرؤ ئهم دبيژيني
نهساخيپ شارستانيهتئ، و زيدهباري في چهندي
پهرستهكا ژ دل بو خودانئ ههمي جيهانان.
و رؤژي: شكاندنه بو دلخوازيپن نهفسي، و
راستهكرنه بو جهين خواراتيئ د دلیدا، و راهاتنه
ل سهر بينفردهيي، و بينفردهيه ل سهر
نهخوشيان، و ههستكرنه ب نهخوشيپن خهلكي، و
سهستكرنا گفاشتنا مادديه ل سهر ژيانا مروفي، و
پهرستهكا ژ دله بهري مروفي ددهته پهروردهيهكا

خودایی یا بلند کو دلخوازیان ل دهف بجویک ببن، و
مرؤفی ژ دهست داهیلانا شکهستی قورتال دکهت.
و هج: پهرستنهکا ب کومیه، و زهلالکرنا دلایه،
و لیژفرینه بو سهرمالی، و هلیانا جوداکاریانه، و
شکاندنه بو ناقبهران، و برایهتیهکا ئیسلامی و
مرؤقایهتی یا زیده جوانه، دبیته نهگهر بو ژیانهکا
جفاکی یا ئیکگرتی، دنیته فهگوهاستن دبیته
هیژهک مرؤفی ددهته پاش، ههقیی دپاریزیت، و
زۆرداریی ددهته پاش، و ل ههر جههکی پاشتا
ستهملیکری دگریت.

و زکات: راستفهکرن و پاقرکرنه، و
چارهسهرکرنا قهلساتیا نهفسییه، و قورتالکرنه ژ
پهرستنا مالی، و برایهتی و پشکداری و ههفکاریه ل
سهر قهنجی و باشیی.

و ھۆسا ئىسلام ب رىكا سيستەمى خۆيى روحى
چارەسەريا ئاريشەيا پىكنەكرنا روحى و ماددەى
دكەت، و ب رەنگەكى ھىمن و رحەت بەرى مرؤفى
دەتە خودى، و فيانا وى د نەفساندا دچينيت، و
مرؤفى ژ پەرستنا ھەفپشكان قورتال دكەت ئەفا
پىكنەكرن و حىبەتيبوون و تىكچۆن و نەساخيىن
تاكى و جفاكى پەيدا دكەت.

سيستەمى روحى يى ئىسلامى ژ مرؤفى
ناخوازيت ھەزان بكوژيت، و بەرسينگى ھاندەران
بگريت و ژ جيهانا ژيوارى برەفيت ب بەھانەيا
ژيانى ل مەملەكەتا ئەسمانى، بەلى رادبیت ب كرياتا
فأفارتنى، تیدا ھەزان ئاراستە دكەت و ب رىكا وان
ھاندەران پاقر دكەت د توخيى چىكرنا مرؤفیدا، و
د چارچۆفى بەرھەفيين ويدا و پتر ژ شيانين وى زى
نەئیتە خواستن.

ل فيرئ نهو تشتي گلهك ژ هزرقان و
فهيله سووفان گازندهيان ژي دكهن ژ دوزا رهفينا
روحي، و كوشتنا لهشي و ههزيڻ وي، و هيلانا
جيهانا ماددي، و خه مساري د كارئينانا دنيايي و
ياسايين ويدا، نهفه هه مي ل ژير سيبه را سيسته مي
روحي د ئيسلاميدا نامينيت، چونكي سيسته مه كي
هه فسهنگ و خوړسكيه (فطري)، هه فگونجينه كا
عه جيب يا دگهل سيسته مين ئيسلامي يين دي يا
هه ي نهفين هاتين ژيانا جفاكي ريك بيخن، و
ياسايين ژيانئ ناراسته بكهڼ و پيخه مهت
پيشكه فتن و مهده نيه تي ب كار بينن.

ل فيرئ نهفه چهنده دببته هيزه كا مهزن و
مروفي پالدهت بو بزاف و كريار و خه باتي د
ژيانيدا پيخه مهت ئافاكرنا شارستانيه تا مروفايه تي

يا قەنجىخواز، و ئەو كېمىسىيىن جىھانا ماددى
بەرھەمئىناين چارەسەر دكەت، ژ ئەنجامى وان
پالدرېن گيانەوهرى ئەوېن دبنە ئەگەرئ
پەيدابوونا ھەفركىيەكا دژوار د كويراتيا دەروونا
مرؤفیدا، و ئەوېن دەردكەفن ل سەر رەنگى گەلەك
نیشانېن جودا جودا يېن گەندەليا گشتى ئەفا
تووشى تاك و كۆمان دبىت، فېجا جفاكى مرؤفايەتى
دبىتە جفاكەك ئاخفتنا مرؤفېن ب ھىزېن تەماع، و
تالانكەرېن ستمكار، و خرابكارېن سەرداچۆيى تېدا
يا زال بىت.

سىستەمى روحى د ئىسلامىدا شارستانىيەتا
مرؤفايەتېن ژ وئ چەندى دپارىزىت كو ببىتە
رېكەك بو نەخۆشىي يان ژىدەر بو نەساخيان،
ھەرۈەكى د شارستانىيەتا ھەفچەر خدا رويداي دەمى

مرؤفل ژیر سیبەرا وئ بوویە ئامیرهکئ بی روح، د
دویقدا بوویە کۆمهکا گریکئین نهساخیان پاشی بهر
ب سەرداچۆنهکا مهترسیدار چۆ، قئ چهنئی
ههمیئ کیماسیهکا مهزن و بۆشاتیهکا بهرفرهه
پهیداگر هندی ئەوین ب پهروهدهکرنئ رادبن
پیکوئ دکن بۆ چارهسهرکنا وان بهئ بیئ
نهجمهک ب دهستقه بیئ. چونکی دهمی وان مرؤف
پارچه پارچهگری و چارهسهریا وی کری و ئەو یئ
پارچه پارچهگری سهرکهفتن ب دهستقه نهئینا و
ب سەر راستیا وی یا مهزن ههل نهبوون ئەو وهک
زیندهوهرهکئ پیکهاتی ژ روح و ماددهی، نه وهک
نموونهیهک ژ نمونه یین گیانهوهری یین بهربهلاف
ل سەر گۆیا ئەردی.

ھندك ژ وان چارەسەریا دەردی ب دردی دكەن، و
ھندەك چارەسەریین ماددی ددانن بو ھندەك
نەساختیین ژ ئەنجامی زیدە دناقداچوئا ماددیەتیدا
و پەرستنا وی و دانانا وی وەك راستیا رەھا د
ھەبوونییدا پەیدا بووین.

و ھندەك ژ وان داخووازا سیستەمەکی روحی یی
سافی و زەلال دكەن كو یاسایین ھەبوونی و
سروشتی ژیانئ رەت بکەت، و دگەل نەگونجیت، و
نموونەییەکا خاف بو چارەسەریەکا لەنگ پەیدا دكەت
كو ئەو ژی گەلەك یا دویره ژ چارەسەریی وەکی وی
چارەسەریا یین دەسپیکئی پیشکیش کری.

و ھۆسا نەساختی بەردەوام و بەرفرەھ دبیت د
شارستانیەتا ھەفچەرخدا، دا بیته فەگواستن بو
جیھانا مە یا ئیسلامی یا مەزن، قیجا زیانەکا مەزن

بگههينيته مه، و بهري مه ددهت وي كارساتا
جيهانا روژئافا كهفتيه تيدا، ل ژير سيهرا
بهههمي سيستمى شارستانى يى كوره نهف
سيستمى بهري خو ددهت ژيانى ب چافهكى ب
تنى، نهو ژى چاقى ماددهى يى بى روح.

و نهفرو نهم ل جيهانا ئىسلامى گهلهك پيدفى
وي چهندينه كو كورپن نوممهتئ بينه
پهروهدهكرن ل سهه روحيهتا ئىسلامى، داکو
سهرداچونين شارستانى يين ماددى ژ مه نهگرن، و
هيزا باوهريى و پاكى و ژيانا ههفسهنگ ل دهف
بههبابكپن مه نهكوژن.

نهم پيدفى پهروهدهيا روحينه د ئىسلاميدا
داكو سهه ژ نوى باوهري د نهفسا كورپن مهدا گهش
ببيت، فيجا دا خودايى مهزن ب تنى بپهريسن و

نهكه فنه د پهرستنا هه فپشكاندا ئه فین وان
ژیکفه دکهن و هندهکان ب هندهکانرا بهرددهن.
ئه م پیدفینه داکو ئه وههست ب سهروهري و
سهربلندی و هیزا ئوممهتا خو و کهساتیا وی یا
سهربخو بکهن.

ئه م پیدفینه، داکو بشین ژ نهخوشیان دهرباز
ببن، و تشتی ب بها بکهنه قوربانی د ریکا سهروهريا
ئوممهتیدا، و بهرفانیی ژ پیروزی و ئاخ و پاشهروژا
وی یا شارستانی بکهن.

ئه م پیدفینه، دا وهکی کهرکئی گیانهوهران لی
نهئین ل سهر ریکا و د ناف باعچهیاندا، کارین خراب
و بی رهوشتیان بکهن، و خو تهسلیمی بهرزهبوونی
نهکهن و نهچنه د شکهفتین دهمهن پیسی، و

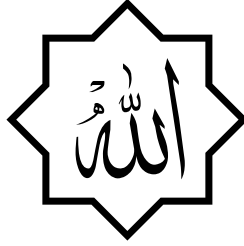
يانەيىن قومارى، و كۆمىن خرابكارى و ئەفيون و
ترياك و مەيىدا.

ئەم پېدقېنە، دا ئەركى خۆ بزنان، و بېنە
مرۇقېن ئەرىنى نە يىن نەرىنى، بېن مفادار و
بچنە د ژيانىدا وەك شۆلكەر و زەحمەتكىش و خۆ
گۆرىكەر و بەرھەمدار.

وزەيا روحى د ئىسلامىدا، وزەيەكا مەزنە ژبۆ
پەرودەدەكرن و ئاراستەكرنى ب ئارمانجا ئافاكرنا
ئوممەتى ئافاكرنەكا ب ھىز و موكوم، دا بشىت ب
سەر ئارىشە و پاشكەفتنا خۆ يا نافخۆيى، و پىلانين
دژمنين خۆ ل دەرڧە بکەڧىت.

ئەرى ڧىجا ھەر بەرپرسەك، ل ھەر جەھكى
ھەبىت، دى نەخشىەكى تەڧگر دانىت بو
پەرودەدەكرنا ئوممەتى ل سەر ڧى روحىەتا

ئىسلامى يا زهلال و بها و رهوشت و ئارمانجىن وى
يىن بلند و پاك، دا ب دورستى ئەم بزقرين كا چهوا
ل دەسپىكى ئەم باشترين مللەت بووين بو خەلكى
هاتين، فەرمانى ب كرنا قەنجى بىكەت و رىكى ل
خرابىي بگريت.



دوو: ستوینین شەریعەتی ئیسلامی

ژ تشتی بەرچاڤ و ئاشکرا ل دەف زانایین
ئیسلامی ئەوە، شەریعەتی ئیسلامی ماددە و
دارشتنا خو ژ قورئانا پیروژ و سوننەتا پیغمبەری
(سلاڤین خودی ل سەر بن)، و ئەو تشتی ئوممەت ل
سەر کۆم بووی وەردگریت، و ژ ئیجتیهاداتی و ان د
چارچۆفی پیگرکین بنیاتی یین وەرگری چ وەک
پەیف چ وەک تیگەهشتن و دەریخستن ژ دەقیین وی
یین جودا جودا و زۆر، چ د وەسا بن کو چو شک
تیدا نەبن و ئیک رامن بدەن، یان چو شک تیدا
نەبن و پتر ژ رامنەکی بدەن، یان ژی شک د
هەبوونا واندا هەبیت و ئیک رامن بدەن، و ژ
ئارمانجین وی یین گشتی ئەڤین ژ کۆما دەقان یان ژ
روحا وان یان ژی ژ ئەنجامی وان هاتینە وەرگریتن.

ب فئ چەندئ شەرىعەتئ ئىسلامئ دوو ئالى يئىن
هەين: يئ ئىكى ئالىئ دستوورى يئ خۆجھە وەكى
بنيات و ستويناىە، و يئ دووئ ئالىئ فقھى يئ
ياسايە، چونكى بەرھەمئ عەقلئ زاناين ئىسلامئ
و ئىجتىھاداتئ واناىە د دەمەكى ژ دەماندا، يان ژى
د چەندىن چاخين دويف ئىگدا. و ئەف ئالىئ دووئ
نەيئ پىرۆز و رەھايە وەكى ئالىئ ئىكى، چونكى يئ
تامدايە ب سىمايئ عەقلئ و ئىجتىھادا وى.
ھەرچەندە يئ ھاتىە ئەنجامدان د چارچوقئ
پىگرکين بنياتيدا و ل دويف ھەزا خراب نەچۆيە
بەلئ دببىت د تىگەھشتنا دەقاندا خەلەت بببىت، يان
ژى ل دويف کاودانئ سەردەمى و عورف و تىتالئ
ملەتى و بەرژەوھنديا وى بابكى ھاتبنە ئافاكرن.
لەوا دورستە بؤ زاناين ئىسلامئ د چاخين دويفدا

لېزفېرېنەكى ل وى سەرمانى بىكەن، و ئاخفتنان
بىكىشن و بېيىفن، و بەرزەوھىندىيىن نوى و تىتالين
نوى يىن باش ل بەرچاق و ھىر بىگرن، و تەفگرتىر و
كويرتر تى بگەھن. وەك گونجاندىنەك دگەل
تىگەھىن نوى پەيدابووين د ژيانيدا، و ل بەرچاق
و ھىرگرتنا سەروبەر و كاودانان.

و ھەر ئەفەيە رامانا گوتنا زانايان كو ئەھكاميىن
فقھى چىدبىت بىنە گوھورپىن ب گوھورپىنا دەمى
يان ژى ئىجتىھاد يا بەردەوامە ھەتا رۇزا قىامەتى
يان عورف ھوكمى دكەت يان بەرزەوھىندىيەكا د
جھى خۇدا.

و رامانا فى چەندى ئەفە نىنە كو فقھى
ئىسلامى چاخەكى ژ چاخان، دوپر كەتتە ژ دىتن و
بوچونين ئىسلامى يىن مەزن و شەنگشتەيىن وى

یپن ئافاگری ل سهر وان بنیاتین مه ئاماژه پئی
گری. بهلکی د چاخین جودا جودادا چۆیه د
چارچۆفی زارافی شهریعتی ئیسلامیدا ب وی رامانا
مه ل دهستیكا ئاخفتنا خو به حس گری.

دهمی بهحسی ستوینین فی شهریعتی دکهین
مه رهما مه پئی ستوینین گشتینه یپن شهریعتی
وهك شهریعت ههمی پیکفه نه پارچه پارچه گری.

شهریعته کی خوداییه

ژ وان ستوینان شهریعتی ئیسلامی
شهریعته کی خوداییه خودایی مهزن خودانی
ههمی جیهانان پهیداگریه، ههر وهکی سیستمی
هه بوونی پهیداگری، فیجا نه شهریعته زی
پارچه که ژ سیستمی گهردوونی یی گشتی و
راسته که ژ راستیین وی یپن واقعی. و نه راستیین

گهردوونی ژى وهكى ريكين ستير و ههسارين
 هویرن د فی گهردوونی مهزندا، ب رهنهگهكى كو
 نهگهر ژ ريكا خو دهركهفت دى جيهان خراب بيت.
 و راستيين خودايى نهفين كرينه د شهريعهتيدا
 نهگهر مروفت د ژيانيدا ل دويف نهچيت و ب جه
 نهئينيت، و د چارچوڤى واندا بزاقى نهكهت، دى
 نهف ژيانه تيك چيت و لهقلهقيت و سهردا چيت و
 دى ئيفلجهكا گشتى مروڤى گريت كو چونا وى
 راوهستين، و گونجاندا وى تيك بدنه، دگهل
 راستيين ههبوونى نهفين مه گوټى هه مى پيگفه
 سيستمهكى گهردوونى يى گشتى پيك دئينن. و
 نهفهيه رامانا گوټنا خودايى مهزن ﴿وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ
 أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ﴾
 (المؤمنون: 71)، ئانكو (و نهگهر ههقى و راستى ل

دویف دلخوازی و حەزکرنە وان هاتبانە، دا ئەرد و
ئەسمان و هندی تیدا پویج بن).

ئاقلین مروفایهتی رۆلهکی مەزن یی هە ی د
ریکخستنا زیانیدا بەلی ب وی مەرجی پشتا خو ب
شەنگستەیی رۆن و ئاشکرا گەرم بکەت. و ئەف
شەنگستەیه ناچیبیت ژ کاری ئاقلی بن. چونکی
گەلەك جارەن ئاقل ب خو خو دەهرفینیت. فیجا
ئەگەر ئەفە سروشتی وی بیت، چەوا ئەم دی شیین
پشتا خو پی گەرم کەین د دانانا راستیین
نەگووژدا دا ئەم ژ وان دەست پی بکەین و بەر ب
وینەکرنا وینەییین زیانی و سیماییین وی یین
رەفتاریقە بچین.

و ئەگەر ئەم لیزفرینەکی ل ئاقلین مەزن بکەین
د بیافیین هزرا مروفایهتییدا ژ کەفنتین چاخین

شارستانیه تی حەتا ئەفرۆ دی بینین ب رەنگەکی
زێدە نە د خۆجەن د بنەما و شیوازین هزرکرنی و
ئارمانجین خۆدا.

ژبەر فی چەندی حکمەتا خودی وەسا حەزەر
کو ئەو مەرۆفی ئەمانەت (ئەف دینە و فەرمانین وی)
هەلگرتی، نەهیلیت بی ئاراستەکرن، بەلی ریک
نیشادا و ئەو راستی بو دیارکرن یین ئەو پیدفی
دبیتی بو گیرانا رۆلی خو د ژيانا گشتیدا.

فیجا وەحی ئەو شەنگستەیه ئەوی ریکی دیار
دکەت، و ئاقل د چارچۆفی ویدا هزر دکەت، فیجا
دی بەرەهەمی ئینیت و ئەف بەرەهەمی وی زی
چینابیت یی خرابکەر بیت، چونکی یی گریدایە ب
راستیین خودایی یین هەر و هەرفە ئەفین دەرفە
وی، و بو وی دبنە رۆناهی د ناف تارباتیین حیبەتیووون
و دوودی و تیکچۆنیدا.

و ئەگەر ئىككى خۇنەرازىكر و گۆت: چاوا ھوپىن
دى سەلمىنن كو ئەفە راستىن رەھانە و چو
گوھۆرىن و فەگوھاستن ب سەردا نائىن؟
دى بىژىن: ئەرى تو موسلمانى يان نەموسلمانى
يان بى دىنى؟

ئەگەر گۆت ئەز موسلمانم ئەفە وى ب ئىكجارى
برىار دا كو ھەر تىتەكى قورئان و سونەتى بىرىار ل
سەر داى ژ شەنگستە و پىگرك و بنەما و فەرمان و
نەھيان ھەفە بى گۆمان، و ئەو تىتە ھەفەز و
بەروفاژى بنەمايىن وى تىتەكى نەدورستە بى گۆمان.
و ئەگەر گۆتى ئەز نەموسلمانم ئەم پىدقى
ھندەك دەستپىكانىن دا وى رازى بكەين، يا ئىكى
ئەوہ كو يەكتا پەرتىا ئىسلامى ب ھەردوو ئالىين
خۇ يىن خودانى و پەرتىئە، يەكتا پەرتىا

هەمی قاسد و پیغەمبەرایە چونکی هەمیان ژ ئیک
ژیدەر وەرگریه. یا دووی ئەوه کو شەریعەتی
ئیسلامی ئەوه شەریعەتی دینی یی تەمام و تەفکر
بۆ هەمی بیافین ژیانئ. و چو شەریعەتین دینی
یین تەمام ژبلی وی نینن. قیجا دقیت ئەو فی
شەریعەتی ببینیت نیزیك بۆ بیر و باوەرین خو و
ریك بۆ ب جهئینانا ئارمانجین خو د دنیایدا.
ئەگەر یی رژد بوو و باوەری پی ئەئینا، دقیت هەر
ئەو باوەری پی بینیت وەك یاسایەك ئەیا هەقدژ
دگەل ئارمانجین دینی وی د جهئینانا رهوشت و
قەنجی و چەسپاندنا حەقی و دادپەرورەری د
جفاکی مرؤفایەتیدا.

بەلی ئەگەر گوۆتی ئەز بی دینم، د فی حالەتیدا
دقیت ئەم بۆ وی هەبوونا خودئ بسەلمینین ب ریکا

هندەك دەستپيكيڭ عەقلى يېن سادە يان ژى ئالۆز و
بەلگەيېن عەقلى يېن ھەست پى كرى، ئەگەر
باوهرى ب خودايى مەزن ئينا ھىنگى دى بو مە ب
ساناھى كەفیت ئەم بشيېن ب ريكا ئاقلى وى قانع
كەين ب ھەبوونا وەحيى و پيغەمبەراتيى. ئەگەر
باوهرى نەئينا ئەم دى داخوازا وى كەين ھزركرنەكا
زانستيانە د فى شەريعتى و شەنگستە و ئارمانجيېن
ويدا بکەت، چونكى باشيەك نينه مرؤف پيدقى بيت
ئەگەر فى شەريعتى بەرى مە نەدابيتى و
خرابيهك نينه ئەگەر ئەم ژى نەدابينه پاش. و
ئاقلى ساخلام و زانستى راست پشتهفانيا بريارين
وى دكەن و داخوازا ريكيېن وى دكەن د تيگەھشتنا
ژيانيدا، و راستيەكا زانستى يا ب تنى ژى نينه د
چو بيافاندا ژ بيافين ھەبوونى كو ھەقدژ بيت

دگھل راستیہ کی ژ راستیین وی. و ہەر چہندہ
(14) چہرخ ب سہردا بۆرینہ، بہلی ہیژ رھین وی
بہربہ لاقن، و دارا وی یا شینہ و سیبہرا وی یا ب
رہوشہ، و فیقیی وی یی خوش و شرینہ.

شہریعہ تہ کی گشتیہ

و ہەر ژ وان ستوینان ئەوہ کو شہریعہ تی
ئیسلامی شہریعہ تہ کی گشتیہ بۆ مروفایہ تی
ہمیی. نہگریدایہ ب نفضہ کی فہبری یان تایفہ کا
تایبہ تھہ، ژبہر ہندی نہ شہریعہ تہ کی ئەقلیمی یی
بہرتہ نگہ دہربرینی ژ دہمہ کی فہبری یان ہندہ ک
کاودانین جہہ کی تایبہ ت بکەت د ژیانا مروفایدا.
بہلی دہربرینی ژ خۆرسکی (فطرە) و بہرہہ فیین وی
دکەت، و دگھل تایبہ تہ نہندیین وی یین ژ یاری
(بایۆلۆجی) یین جودا جودا دگونجیت، و یی

گونجايه دگهل ئارمانجین وی، و ههبوون و کهرامهتا
وی موکوم دکهت، بهئی ههبوونهکه د ناف چارچۆفی
بهایین وی یین نهگهوردا ئهفین دگهههه پیکهات و
نافخویا وی، چونکی ئهگهر مرۆفی ههبوونهکا
سهربخۆ و جودا ژ سیسته می گشتی یی ههبوونی بو
خۆ دانا دی ژ ریکی دهرکهفیت و ئاسی بیت ل سهه
ژیانی و نهشیت خۆ دگهل وی ههمیا پیکفه ئهوا
پارچهک ژئ بگونجینیت، فیجا دی ژيانا وی ئالۆز
بیت و تووشی نهخۆشیی بیت و دی ژ فهدهری و
ژبهریک چۆنی نالیت.

و واقعی میژوویی یی ئیسلامی دیتنهکا گهش بو
فان رamanan دیار دکهت، چونکی شهنگسته و
بنهمایین فی شهریعهتی هاتن دهربرینی ژ چهزین
مرۆفی بکهن بهر ب بلندبوون و وهرارا سروشتی، و

بەر ب برايه تي و فيانا مرؤفايه تي و بهر ب
يهكسانيا جفاكي. و ژبه ر في چهندي گهل و مله تان
حه ژيكر نه فين كؤم كؤمه هاتينه د ديني خوديدا،
و خو تيدا ديت پشتي بهرزه بوونه كا دريژ.

و خواندنه كا هوير بو سه روبه ري وان مرؤقان
نه فين هاتينه د ئيسلاميدا د في سه رده مي دا ژ ته خا
ره وشه نير ل جيهانا رؤژناقاي نه فين كاودانين
گونجاي بو چي بووين ئيسلامي و شه ريعه تي وي
بخوين، نه ف خواندنه دي وهل مه كه ت نه م
به ران به ر في راستيا واقعي راوه ستين، نه ف مرؤقه د
سه روبه ركي تي كچوي و حيبه تييدا بوون فيجا
رابوون بو خول شه ريعه ت و دين و بنه ما و هزران
گهريان، و گه له ك د تيني بوون بو راستيي هه تا
نه ف چهنده د ئيسلامي و شه ريعه تي ويد ديتي.

ئەھال قى دەمى كاروانى ھزرى رادوھستىن، و ب
خوشى و رھەتى و تەناھى و باوھرى و ل ژىر
سىبەرا خۆرسكيا پاقتۇ دژىن.

شەرىعەتەكى تەڭگرە

و ژ ستوینىن قى شەرىعەتى، شەرىعەتەكى
تەڭگرە بۆ ھەمى ژىانى، ھویر و گرین وى، و
بەرىخۇدانا وى بۆ مروفى وەك ھەمى پىكفە نە
ژىكفەكرى. و ئەفە كارەكى زىدە مەترسىيە د ژيانا
مروفىدا، چونكى دگەل ژىكفەكرى خرابوونا قى
مروفى دئىت وەك لەش و نەفس و روح.

و ئەف نەخوشيا ئەفرۆ مروف تووش بووى ژى
ھەر ژ قى بۆشاييا مەزن ھاتىيە، چونكى ئەو
بنەمايىن سەروبەرى وى چارەسەر دكەن، و ئەو
ھزرىن نەخشەيى ددانن بۆ ئافاكرنا ژيانا وى ئەو

ژیکفه کر و هەر هزره کی ژ کوژیه کیفه بهری خو
دایی، فیجا ژ راستیی دویر کهفت ب نه دیتنا کوژیی
دی، و چاره سهری هات یا کیم و بی مفا وهکی وی
نه ساخی ژ دهف خو دهرمانه کی دخوت بو زک
نیشانئ بهی د هه مان دهمدا نهف دهرمانه پشتا وی
دوهرمینیت یان دی وی مهزن دکهت یان چوکی وی
نیفلج دکهت.

بهی شه ریعه تی ئیسلامی بهری خو ددهت هه می
ئه ندامین له شی و هه فسهنگیی د ناقبه را واندا
دکهت و چاره سهریی ل دویف وی ئارمانجی ددانیت،
فیجا ساخبوون زوی دئییت، چونکی نه خشه یی
بهرزه وهندیین هه می ئه ندامین دی زی ل بهرچا ف
وهرگرتن، و د ئه نجامدا سلامه تیا وان پاراست.
و پشتی فی دیتنا گشتی یا ریك و پیک،
شه ریعه تی ئیسلامی شروفه کرنین خو یین زور ل

دۆر ژيانا مرؤقى و چاره سهركرنا پيدقپين ئاليين
وى يين جودا جودا پيشكىشكرن. ژ سيستمى
روحى و په رستنئ ههتا سيستمى جفاكى. و ژ
سيستمى سياسى يئ شۆره شگيرى ههتا سيستمى
ئابورى يئ كۆمى. و ژ سيستمهكى بۆ سه روبه رى
ئاشتئى ههتا سيستمهكى بۆ سه روبه رى شه رى. و
ژ سيستمهكى تايبهت كو په يوه نديين موسلمانان د
ناف خۇدا ريك بيخيت ههتا سيستمهكى كو تيدا
په يوه نديان د ناف به را موسلمانان و مله تين ديدا
ديار بكهت. و ژ سيستمهكى دستوورى يئ گشتى
ههتا سيستمهكى ياساى يئ به ر فره ه.

و ب كورتى دئ بيژين تو چو ئاليان ژ ئاليين
ژيانئ نابينى نه گهر شه ريعهتى پويته كئ باش
نه دابيتئ، و بنه ما و شه نكسته و پيگرك و سيستم

بۇ نەدانان ب رەنگەكى گو بنیات بۇ دانابیت و
ژیانا وی ب رەنگەكى ھویر وینە نەکریت، و
چارەسەری و ئاستەنگین وی چارەسەر نەکرین.
و ئەف مەسەلە بەری نوکە ھندە یا ئاشکرا نەبوو
بۇ فەکۆلەرەن وەکی ئەفرۆ ئاشکرا بووی. ب دەھان ژ
تایبەتمەند و شارەزایین شەریعەتی و یاساناس و
جفاکناس و ئابۆریناسان خواندنین بەراوردی کرین
د بیاقین ژیانى یین جودا جودادا، و تیۆرین فقہی
دگەل تیۆرین یاسایى یین ھەفچەرخ بەراورد کرینە،
و بۇچۆننن ئابۆری و جفاکی یین جودا جودا، د
ئەجامدا دیتن گو نینە تشتەك ھەبیت یاساناس و
ھزرفانان بەحس کریت ھەتا سەدسالیا بیستی
ئەگەر شەریعەتی کویرتر و تەفگرتەر بەحس ژى
نەکریت د پەرتوکین مە یین فقہیدا و خواندنین

مه یین یاسایی و فەرھەنگین ھزریدا. بەلکی
تیۆرین یاسایی یین ھەفچەرخ د ھەمی بیافین
ژیانیدا ب شەریعەتی ئیسلامی داخبار بووینە، چ
ئیکسەر چ نەئیکسەر.

ئەو تاییبەتمەندیین ب ھویری دچنە د نەف
مەسەلەیاندا نە ب تەنی ژ سەرڤە بەری خۆ ددەنی و
بۆ خۆ ترانە و یاریان پی دکن فی چەندی باش
دزانن. ھەتا کۆنگرەییین یاسایی و یاسادانانی یین
نیف دەولەتی ژی ئەف مەسەلە ب ھویری فەکۆلایە
و دانپیدان ب تەڤگری و ھویربینی و ھەفسەنگی و
واقعی و نەرماتیا فی شەریعەتی کریە. کۆنگرەیی
یاسایی یی نیف دەولەتی ئەفی سالا (1938) ئی ل
(لاھای) ھاتیە بەستن دیار دکەت کو شەریعەتی
ئیسلامی شەریعەتەکی ھویربین و گشتگیر و

بہر فرہہ، چیدبیت بیتہ بنیاتہ کی گرنگ بو
یاساین ہہ فچہ رخ. و کونگرہی پاریزہران یی نیف
دولہتی زی ل (لاہای) سالا (1948) ی و کونگرہی
یاسایا نیف دولہتی ل (پاریس) سالا (1953) ی و
کونگرہی (لاہور) ئہ فی سالا (1957) ی ب نہدوا
جیہانی یا ئیسلامیاتان ہاتیہ نافکرن، فان
کونگرہیان ہمیان زی ئہ ف بریارہ دایہ.

شہریعہ تہ کی گریدایہ ب یاسایہ کا رہوشتی یا پیگیرفہ

و ژ وان ستوینان ئہوہ ئہ ف شہریعہ تی خودای
یی گریدایہ ب یاسایہ کا رہوشتی یا پیگیرفہ، چونکی
خودای مہزن یا فیایی بنیاتہ کی موکوم بدہتہ
مرؤفی، ژ وی دەست پی بکەت و ب ہیژ بہر ب

وهرگر تنه هه لویستین دورست ژ ژیانئ ب سیمایین
وی یین جودا جوداقه.

و ئهف بنیاته ژی تهقوایه، ب ریکا وی باوهریا
دورست پهیدا دبیت، و دهروون پاقر و تهنا دبیت، و
دل تام دکه ته شرینیا په رستنئ بو په رستگاری
راست و دورست.

و ب تهقوایی هه فسهنگیا تهمام د ناقبهرا
ماددهی و روحی یان د ناقبهرا لایهنئ خودایی و
دلخوایا گیانه وهریدا دنئته پاراستن، ئهفا تیکچونا
وی دبیته ئهگه ری ژ نافچون و خرابوونی. چونکی
ئهف ههردوو هیزه د ههفرکیه کا بهردهوامدانه. فیجا
هندی شهنگستهیی تهقوایی ل دهف مروقی یی ب
هیز و کاریگهر و نارمانجدار بیت، مروف دی ب
سلامهتی و دیتنه کا ئاشکرا ژ وی ههفرکیی

دەرکهفیت، دى زالگههیی ل سەر ههلویستی کهت، و
دى زالگههیی ل سەر ههزین سهرداچۆنى ژى کهت
و بهرى وى راست و دورست کهت، و دى بهرى
فیتزها تا پاقر دته خیرى.

و تهقوا د نهفسيدا ژ بوشايي پهيذا نابيت، بهلى
خودايى مهن سيستهمى پهرستننى ژ نقيژ و روژى
و هج و خواندنا قورئانى، و دوعايا خوشکين يا
بهردهوام، و هزرکرن د مهزنا تيا خودى و چيکريين
ويدا ژبو گههشتنا وى دانايه. ب ريکا فى سيستهمى
پهرستننى مروف دى راستيین ههبوونى زانيت، و دى
هزر و دلين وى ب چيکهرى ويقه ئينه گريدان و د
دويقدا دى ههژ جوانيا وى کهت، و دى ژ مهزنا تيا
وى ترسيت. نهگهر فيا و ژى ترسيا دى گوهداريا
وى کهت، و ب گوهداريى دى شهيتان ئيتيه

دەریخستن، و حەزین نەفسی دى ئیینه شکاندن، و
دى بەردەوامى ل سەر ریکى هەبیت، و دى
سەرکەفتن مسۆگەر بیت د هەفرکيا بەردەوام د
نافخوییا خودا.

گەلەك فەیلەسوف و زانایین دەروونى و
پەرودەیی بەرى و نوکە ژى پیکۆلا کرى بگەهنه
فى نارمانجى، ئەوا ئەو دبیژنى پەرودەکرنا
وژدانى و چاندنا گیانى هەست ب بەرپرسی. و
ئەفە تشتەكى جوانه ژ لایى وانقه، کەیفە مروقى ب
ئافل پى دئیت، و دى مروقى ئیماندار پى خوش
دبیت، بەلى هەردوو هزر گەلەك ژیک دویرن، تەقوا
بابەتەکه ژ راستیا هەبوونى دەرکەفتیه، گریدایه
پیشه و یا ئافاکریه ل سەر بنیاتی پەرستنا خودانى
هەمی جیهانان ب تنى. و ژبەر فى چەندى یا

رەسەن و تەمام و تەفگەرە و کاریگەرپەکا کویر ھەییە
د رەفتارا مروڤیدا ئەگەر بخۆ یی ب تنی ژى بیت و
د شیانین ویدا بیت گونەھ و خرابیان بکەت دویری
خەلکی، بەلئ ھزرا وژدانئ گەلەك ژ سەروربەری
مروڤی یی ماددی دویر ناکەڤیت. ھەرچەندە
کاریگەریا خو ل سەر رەفتاری ھەییە، بەلئ دگەل
تیکچوونا زیانی ئەو ژى تیک دچیت، و ل سەر بەری
تەماعی و دفن بلندی و سەرداچوونی دشکیت، ئەڤە
ژى سیمانە بو دورن دەیی رەفتارا مروڤی. ژبەرڤی
چەندی بو دەمەکی دريژ خو ل بەر ناگریت،
نەخاسمە ئەگەر مروڤ ما ب تنی و چافیئ مروڤان
ژى دویر کەفتن.



شهریعت ته که مه ره ما وی بجهئینانا

به رژه وهندیین مروقیایه

و ژ وان ستوینان ئه وه مه ره ما شهریعتی
ئیسلامی ب جهئینانا به رژه وهندیین مروقیایه، و فی
به رژه وهندیی ددانیت دورست ئه گهر سهر ب
بنه مایه کی و یقه بیت، چونکی وی (شهریعتی)
نارمانجین به خته وه ریا مروقیایه تی، و ریکین ب
دهستقه ئینانا وان، و لادانا خرابیان ژ وان دیار
کرینه، به لی ئه و به رژه وهندیین دلخوازی پهیدا
دکهن د راستیا خودا نه به رژه وهندیینه.

و پیگرکی ب جهئینانا به رژه وهندیی د شهریعتی
ئیسلامی دا یین هاتینه وه رگرتن ژ قورئانی و سونه تی
و ریکه فتنا موسلمانان ل سهر تشته کی و ل سهر
پیقانین دورست و گروقه یین دورست.

و ئەف بنەمايى نەرم دبیتە ئەگەرئ
پیشکەفتنەکا مەزن د جفاکى مرؤفایەتیدا. چونكى
دەمى بەرژەوهندى نەهاتنە ژ کارئىخستن، بەئ
شەریعتى پشتهفانیا بدەستفەئینانا وان کر و ئەف
دەستفەئینانە ب ساناهى کر، و بیافین باش بو
دیتن، هینگی دى جفاک ژ ئالۆزى و قەیران و
راوەستیانى ل خالەکا فەبرى د قویناغین وەرارا
شارستانیدا دویر کەفیت. بەئ دى ژيانا
مرؤفایەتیی ل ژیر سیبەرا فى بنەماى بەردەوام د
بزاف و گەشەپیدانیدا بیت. و بزافا جفاکى یا
مرؤفایەتى هەر ئەو ئەفا ژيانا شارستانی یا ناست
بلند ئیکسەر ب بەرژەوهندیین جفاکى یین گشتیقه
گریدای، و دویر ژ تاکنیا کوژەك و بەرژەوهندیین
بەرتەنگ پەیدا دکەت.

و زانایین مه یا دیارکری کو نارمانجا شهریهتی
ب جهئینانا (5) بهرزهوندیین مروفايه، نهو زی
پاراستنا دین و نهفس و عهقل و دویندهه و مائی
وانایه. هه تشتهکی فان بیاریزیت بهرزهوندیه. و
هه تشتهکی وان تیک بدهت خرابیه دقیت بیته
دویرئیخستن ژ مروفان.

شهریهتهکه نارستهیا وی یا کومیه

و ژ ستوینین فی شهریهتی نهوه کو ناراستهیا
وی یا کومیه، شهریهتهکه نهفیت بهرزهوندیین
تاکان ل سهر حسیبا بهرزهوندیین گشتی ب جه
بینیت. بهلی دقیت پترین ریژهیا د شیاندا بیت ب
جه بینیت بو پترین ریژهیا د شیاندا ژ تاکین
جفاکی، و ههردهمی بهرزهوندیا کهسایهتی یا
بهرتهنگ ههقدز بوو دگهل بهرزهوندیا گشتی،

هينگى دىٰ بهرژه و هنديا گشتى ل بهرچاڤ ئيٽه
وهرگرتن چونكى ئه و بهرژه و هنديا ههميانه. و
ئيسلام زى يا هاتى وهك دلؤفانى بؤ ههمى جيهانان.
و نه هاتيه بؤ ب جهئنانا بهرژه و هنديا نه ته وهيهكى
يان تايفهكى ل سهر نه ته وه و تايفه يين دىٰ.
و ههر ئيكي بنهما و شهنگسته يين فى شهريعتى
بخوينيت دىٰ ئه ف بنهمايه باش بؤ وى ديار بيت،
گؤتتا خودى: (غير مضار) ئانكو: (بى زيان) و گؤتتا
پيغهمبهرى (سلافيين خودى ل سهر بن): (لا ضرر
ولا ضرار) ئانكو (نه مروف زيانى بكهت و نه زيان ل
مروفى بيته كرن) فى بنياتى موكوم دكهن، و ئه و
مافين گشتى ئه و يين فى شهريعتى بهر كهفتى برپار
ل سهر داي نه هندهك مافين سروشستينه وهكى
مهزهه ب و ياسايين تاكى دانايين، بهلكى دانه كا

خودایینه هه‌ر ده‌می خودانی وان خراب و ژ
 ده‌رقه‌ی تخویب‌ین شه‌ریعه‌تی ب کار ئینان دی ژئ
 ئینه کیشان. بو نمونه درافی ئارمانجه‌کا جفاکی یا
 هه‌ی، چونکی درافی خودییه و مافی کارپیکرنا وی
 دایه مروفی، داکو مروف دورست د بیافین ژیانیدا ب
 کار بینیت. فیجا ده‌می خودانی فی درافی ئەف درافه
 خراب ب کار ئینا، پویج کر و د هه‌رامیدا مه‌زاخت،
 و بو کارین خراب ب کار ئینا ب به‌هانه‌یا وی
 چه‌ندی کو درافی ویه، د فی حاله‌تیدا ده‌لیقه
 نائیته دان بو وی ئەو فی چه‌ندی بکه‌ت به‌لی دی
 ده‌ست ب سه‌ردا ئیته گرتن. ژبه‌ر گوټنا خودایی
 مه‌زن: ﴿وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ
 قِيَامًا﴾ (النساء: 5)، ئانکو: (و هوین مائی ساویلکه‌یان
 [ژ بچویک و دین و ده‌ستد‌ریاییان] نه‌ده‌نه فی، ئەو

[مالی] خودی بو ههوه کریه نهگهری بهردهوامیا
ژیانی).

ئهف ئایهتا پیروژ مالی ساویلکهیان وهسا وینه
دکهت کو مالی جفاکیه (أموالکم) و ههر فی جفاکی
دکهته زیرهفان ل سهر (الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا)
(ئهو [مالی] خودی بو ههوه کریه نهگهری
بهردهوامیا ژیانی).

و نهگهر بهری خو بدهینه سیستهمین ئیسلامی
ئیک ئیکه، دی بینین ههمی ل سهر بنیاتی فی
ئاراستهیا کومی د ئافاکرینه. سیستهمی سیاسی د
ئیسلامیدا یی ئافاکریه ل سهر بنیاتی پشکداریا
ملهتی و پسیارپیکنی (مشپورهتی)، و سیستهمی
ملکداریی یی گریدایه ب بهرچاف وهرگرتنا
بهرزهوندیا جفاکیفه، ههرامکرنا ئیجتیکار و ریبنا

و كپرین و فرۆتینن نەشەرى و پیکھاتینن
نەدورست و دەریخستنا مالى زكاتى و مەزاختن د
رىكا خودیدا ئەفە ھەمى سیمانە بۆ ب جھئینانا فى
ئاراستەى پىخەمەت بەرژەووندىا جفاكى.

و سیستەمى جفاكى د ئىسلامیدا یى ئاڤاكریە ل
سەر بنیاتى ھاریکاریین جفاكى. خودانكرن و
چاڤدیريا دایكىنى و دەقف بۆ بەرژەووندىا گشتى
و سیستەمى دابینكرنا جفاكى ھەمى سیمانە بۆ
ھاریکاریین جفاكى یین سیستەمى ئىسلامى یى جفاكى.
و سیستەمى ئىسلامى یى پەروەردەى، پىكۆلى
دكەت بابكان ل سەر وى باوهریا دلان دكەتە ئىك و
دەروونان پاقر دكەت پەروەردە بكەت، و ھەژ
قەنجى و ھاریکاریا ل سەر باشى و كاركرنا پىكفە
ژبۆ چاكى و سەرئىخستنا مرۆفى ستەملىكرى و
بەرسینگرتنا ستەمكارى دكەت. گۆتنا خودایى

مەزن ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ (الحجرات: 10)، ئانكو:
(ھىندى خۇدان باوھرن براين ئىكن) و گۆتئا
پىغەمبەرى (سلاڧىن خۇدى ل سەر بن): (حب
لاخىك ما تحب لنفسك) ئانكو: (كا تە چ بو خۇ
دڧىت بلا تە ئەو بو براين خۇ ڧى بڧىت)، ھەر وەسا
گۆتئا وى (سلاڧىن خۇدى ل سەر بن): (مثل المؤمن
في توادهم وتراحهم كمثل الجسد إذا اشتكى منه عضو
تداعى له سائر الجسد بالسهر والحمى) ئانكو: (مەتەلا
خۇدان باوھران د ھە ڧىكرنا خۇدا و دلۇڧانيا خۇدا و
دلپىڧەبوون و دلنەرميا خۇدا، وەكى مەتەلا ئىك
لەشپە، ھەكە ئەندامەك ڧى ئىشا، ھەمى لەش ب
شەڧبىرى و تايى خۇ ددەتە دگەل) دەربرىنەكا رۇن
و ئاشكرا ڧى ئاراستەيا جڧاكى دكەت.

و پیغمبهری (سلاقیڻ خودی ل سهر بن)
 نموننهیهکا جوان بو مه ئینا ل دور فی جوړی
 هه فکاریئ نهفا دهستی خرابکار و داخوازکهرین
 بهرژه وهندیښ که سایه تی دگریت و گوټ: (مثل القائم
 علی حدود الله والواقع فیہ کمثل قوم استهموا علی
 سفینه فصار بعضهم أعلاها وبعضهم أسفلها، فكان
 الذین فی أسفلها إذا استقوا من الماء مروا علی من
 فوقهم، فقالوا لو انا خرقنا فی نصینا خرقاً ولم نؤذ من
 فوقنا، فإن ترکوهم وما أرادوا هلکوا جمیعاً وإن أخذوا
 علی أیدیهم نجوا ونجوا جمیعاً) ئانکو: (مه ته لا وی یئ
 بهر تخویبښ خودیښه راوه ستای و یئ که فته تیډا
 وهکی مه ته لا مه ته کیه پشکی د گهمیه کیډا بکیشن،
 هندهک بچنه سهری و هندهک بچنه بنی، فیجا
 هه که نه ویښ بنی هاتبانه ئافا فه خوارنی د بهر یښ

سەریرا دېۆرین، گۆتن: ههکه ئەم کونەکی ل راستا
خۆ فەهکەین و یین سەر خۆدا نەئیشینین، ههکه وان
هیلا یا وان فیای بکەن ئەفە هەمی د هیلاک چۆن،
و ههکه دەستین وان گرتن رزگار بوون و هەمی
رزگار بوون).

و سیستەمی ئیسلامی یی بەرهفانیی ملەتی
ناراستە دکەت بو بەرهفانیکرنی ژ پیرۆزیین وی، و
جیهادی دکەتە فەرمانەکا فەر ل سەر هەمی
موسلمانان چ میڕ بیت یان ژن ئەگەر دژمنان ب
سەر ئاخا موسلماناندا گرت. و بەلکی زانایان بریار
یا دای ئەگەر هات و دژمنان مرۆفەک ل دویمایا
رۆژئافای گرت پیدقیه دویرترین مرۆف ل دویمایا
رۆژههلاتی د ههوارا وی بچیت دگەل برایین خۆ دا
وی رزگار بکەن و ژ دەستین دژمنان بینە دەر.

شەرىعەتەكى نموونەيى و واقعيە

و ژ ستوينين شەرىعەتى ئىسلامى ئەوہ كو شەرىعەتەكى نموونەيى و واقعيە د ھەمان دەمدا. نموونەيى، چونكى بەرزى و بلنديى دكەتە ئارمانج، و پەيرەوہكى تەمام بو گەھشتنا وى يان نيزىكبوونا ژ وى وينە دكەت و رازى نابيت دويكەتیین وى ھند نزم بن ھەتا بگەھنە ئەردى بەلى بەردەوام بلندبوون و سەرگفتنى بو وان دقيت د ھەمى بياقين ژيانيدا. و ئەف نموونەيى ھەيا ئاشوپيە وەكى نموونەيى ئەفلاتونى بەلى نموونەيى ھەستپىكرىە د فى جیھانيدا ئەفا ئەم تيدا دژين، و ئارمانجا ئىسلامى ئەوہ مروف بلند ببیت و ب سەر دلخوازيين خو يين گيانەوہرى بکەفیت، و وان دلخوازيان ب پيگرکين رەوشتيقە

گریدهت. چونکی ئەگەر دلخوازیان زالگهه ل سەر
مرۆقی کر دی مرۆقی نزم کهن و ئیننه ریزا
گیانهوهری، و ئەگەر گیانهوهری بوو فەلسەفە بو
ژیانا جفاکی هینگی دی ئەف جفاکه کهفته د
نەخۆشییدا و دی بیتە جفاکی دارستانی و تاوان و
تەمایی و تاکاتیەکی کو زیانی بگههینیتە یین دی.
و ئەف نمونەییە بزافهکا بەردەوام ددەتە ژیان
و پیکۆی دکهت راوەستیان بنچ بکهت، چونکی
راوەستیان رامانا مرنی ددەت، و بزاف رامانا ژیان
ددەت. و ئەو بزافا ئەو داخواز دکهت بزافهکا
هەفسەنگ و مرۆفایەتی و زانستی یا ریک و پیک و
هەماهەنگە دگەل شیانین مرۆقی یین لەشی و روحی.
و واقعیه، چونکی سەرەدەری دگەل ژیاوار و
ئاریشه و نەلیکیین وان دکهت، ئەف شەرعیەتە نە بو

ملياکه تان هاتيه خواری، به لی یی بو مروّفان هاتی ل
سەر فی ئهردی. خوړسکی و شیانیڼ وان ل بهر چاف
وهردگریت. و کهسهکی ژ باری وی زیدهتر لی ناکهت.
مجدی و روخسهت ههردوو تیډا ههنه. ئهرك ژى
تیډا ههنه و تشتی فەر مروّف بهکت ژى یی تیډا
هه. تشتی نه دورست و قهدهغه کرى و یی
دهستویردایی ژى تیډا ههنه. ههر تشتهك ژ مروّفی
دئیته داخوازکرن ب قه دارهکا ئاشکرا ل دهمهکی
ئاشکرا و د کاودانهکی ئاشکرا دا.

و ژ بهر فی واقعیه تا ئاشکرا، بنه مایین فی
شهریعتی هه می ب سانا هینه و د شیاندانه بینه ب
جهئینان د هه می بیافیڼ ژیانیدان ل هه می دهم و
جهان. و گوئنا خودی: ﴿بُرِيدُ اللّٰهُ اَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ
وَخَلَقَ الْاِنْسَانَ ضَعِيفًا﴾ (النساء: 28)، ئانکو: (و

خودئ دفتت ل سهر ههوه سقك بكهت [ئانكو كارئ
ههوه ب ساناهى بيخيت، ب دانا وى بو ههوه
شهرىعهتهكى ساناهى و گونجايى دگهل سروشتئ
مرؤفى] ب راستى مرؤفبئ هيز و لاواز هاتيه
چيكرن)، و گوتنا پيغه مبهرى (سلافيين خودئ ل
سهر بن): (بشروا ولا تنفروا ويسروا ولا تعسروا)،
ئانكو: (مزگينيا خير و خوشيى بدهن و مرؤف
رهفين نهين، و كار و باران ساناهيكهن و ب
زهحمهت نهئىخن)، و گوتنا وى (سلافيين خودئ ل
سهر بن): (أتيتكم بالحنيفية السمحة) ئانكو: (من بو
ههوه ريبازا راست و ب ساناهى ئينايه)، خورسكى و
واقعيهتا فى شهرىعهتى باش و تهمام ديار دكهن.



شەرىعەتەكى قەكرى و نەرمە

و ژ ستوینین شەرىعەتئ ئىسلامئ ئەوہ
نەشەرىعەتەكى ھشك و گرتیہ و پېشداچونین
ژیانی ل بەرچاڤ ناوەرگريت، و باوهریئ ب بزافا
ژیانی یا بەردەوام و گوھۆرینین وئ یین جودا جودا
نائینیت، بەئ شەرىعەتەكە دەرگەھین وئ بو
ئىجتىھادا بەردەوام د قەكرینە ژبو زانایین زیدە
زانا ئەقین مەرچین ئىجتىھادئ ل دەف ھەین.

و ئىجتىھادئ ژى پېگرك و بنەمايین خو یین
شەنگستەیی ھەنە. ھندەك ژ وان د ئافاكرینە ل
سەر شەنگستەییین زمانى و ھندەك ژى د ئافاكرینە
ل سەر دەقین قورئانئ یان دەقین سوننەتا
پېغەمبەرى (سلاققین خودئ ل سەر بن) و ھندەك

ژی کۆمهکا بنه‌مایین شه‌نگسته‌یی و فقهی یین
کیمترن هاتینه وەرگرتن ژ وان هه‌ردووکیڤن دی.
و هنده‌ک پیگرکیڤن هویر و بابه‌تی هه‌نه ژبو
کارئینانا عه‌قلی د تیگه‌هشتنا روحا شه‌ریعه‌تیدا.
و ب دریزیا میژوویا مه یا فقهی یا دریز زانایین
مه شیاینه به‌رسقا رویدانین ژیان یین گوهور
بدن، و چه‌ندین حوکمین گونجای ژئ
ده‌رئیخستینه، و چه‌ندین چاره‌سه‌ریڤن ب کریار و
ئافاکری ل سه‌ر وان شه‌نگسته و بنه‌مایان ئاشکرا
کرینه.

ئهم دشیین بیژین ب ره‌نگه‌کی زانستی و ئاشکرا
جیهانا ئیسلامی به‌ره‌نگاری چو ئاریشه‌یان نه‌بوویه
ژ ئاریشه‌یڤن ژیان کو زانا مابنه حیبه‌تی به‌رانبه‌ر
و چو چاره‌سه‌ری د وان شه‌نگسته‌یاندا نه‌دیتین،

چونكى ھندەك شەنگستەيىن گشتىنە، ژيانا
مرۇقايەتتەيى بخۇفە دگرن و دربرىنى ژ بزاڤا وى يا
خۇرسكى ب راست و دورستى دكەن.
و ئەگەر ل ڧەرھەنگىن خۇ يىن ڧقھى بزڧرىن د
مەزھەبىن جودا جودادا دى ب سەر خزىنەيىن
تيۇرۇن ياساى و بۇچۇنۇن ڧقھى و چارسەريۇن
بەرکەڧتى بۇ ئارېشەيىن ژيارى ھەلبىن.
و نە ژ مەرچىن پىڭرىى ب ڧى شەرىعەتتە
ئىسلامى و بلند راگرتنا وى و باوهرى ب وى
چەندى كو ژ دەڧ خودايى مەزن ئەم وان ھەمى
تشتىن زانايىن دەستپىكى گۇتىن ژ ئىجتىھادىن
گرىداىى ب عورڧىن بەروەخت و بەرژەوہندیىن وى
سەردەمى و كاودانىن تايبەت وەرگرىن. بەلى زانايىن
سەردەمى مە دشىن لىزڧرىنەكى ل گۇتنىن وان بکەن

و ل بهر قورئانی و سوننهتی بکیشن و یا ژ همیا
نیژیکتربو وان و ژ همیان پتر نیژیکی ههقیی و ب
جهئینانا بهرژهوندیپن جهی ئیعتیباری وهربگرن، و
دیسا بو وان ههیه ئهوژی وهکی یپن بهری خو
ئیجتیهادی بکهن د چارچوئی شهنگستهیپن شهرعی
و بنهمایپن وی یپن گشتیدا.

و ب فی چهندی گهنجینیا فقهی ئیسلامی نوی
دبیت ل ههمی دهم و جهان، و زیان ناراهستیت ل
چهرخهکی ژ چهرخان.

و ژ دهرگههی دانپیدانی ب ههقیی دی بیژین
گهلهك زانایپن مه یپن زیده زانا د فی سهردهمیدا
ل وهلاتیپن ئیسلامی یپن جودا جودا چهندین
فهکولینیپن بهرفرهه و خواندنن زانکووی یپن ب
بها پیشکیشی فی ئوممهتی کرینه و بو وان ئهویپن

بقيّن ل سهر ريكا في شهريعتي ههروههه ر بچن، كو
چه ندين مهسه لهييين ژياني چاره سهه ر كرينه ب
رهنگه كي كوير و رهسهن و دلسؤزيه كا مهزن بو
خودي و پيغه مبهري و وهك خزمه ته كا بي وينه بو
في نوممه تا خودان باوهر.

فيجا ب تني يا مايي زانا و ياساناس راببن ب
ياسايي كرنا فان خواندن و فهكؤلينان داكو د به رهه ف
و به رده ست بن و جهي خو يي هيژا ل وهلاتيين
ئيسلامي وه ر بگرن.